

Coxəslik dövlətçilik ənənələri - ne malik olan ölkəmizdə 28 may 1918-ci ildə bütün türk-müsəlman dünyasının ilk müstəqillik demokratik respublikası yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması ölkəmizin coxəslik ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanış və dirçəlişi proseslərinin mənətiqi nəticəsi idi. Azərbaycan xalqının müstəqillik əzmini nümayiş etdirən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz varlığı ilə XX əsr dünya siyasi arenasına səs saldı. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev cümhuriyyət tarixini "İstiqlaliyyətimizin sübhü" adlandırdı. Artıq bizləri o sübhədən 107 illik bir zaman fasılışı ayırır. Ötən illərdə o istiqlalın canımıza, qanımıza həpən şirinliyi bizi mübarizəyə səsləyib, xalqımıza yenidən müstəqillik bəxş edib.

"... Yüz il bundan əvvəl müsəlman aləmində ilk dəfə olaraq demokratik respublika yaradılmışdır. Biz fəxr edirik ki, bu respublikani Azərbaycan xalqı yaradıb və bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirib ki, Azərbaycan xalqı böyük xalqdır, istedadlı xalqdır, azad xalqdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması və iki il ərzində fealiyyəti tarixi hadisə idi. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, hələ yüz il bundan əvvəl ən ülvə demokratik dəyərləri neinkin bəyan edib, öz praktiki fealiyyətində onları təmin edib. Bugünkü Azərbaycan, müstəqil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir. Biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bütün demokratik ənənələrinə sadıq və bu ənənələri yaşadırdı", - deyən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 15 oktyabr 2021-ci ildə imzaladığı "Müstəqillik Günü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə mayın 28-i Müstəqillik Günü, 1991-ci ildə ikinci dəfə müstəqilliyimizi qazandığımız gün-oktyabrın 18-i isə Müstəqilliyin Bərpası Günü elan edildi. Qanunda deyilir: "2021-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin bərpə edilməsinin 30 ili tamam olur. Azərbaycan xalqı 1991-ci ildən sonra ilk dəfə bəyramı tam fərqli olaraq, öz ərazi bütövlüyün bərpə etmiş qalib xalq kimi qeyd edir. Bu baxımdan dövlətçilik tariximizdə müstəsənə əhəmiyyətli mərhələlərin, xüsüsən müstəqilliyin eldə edilməsi və bərpası kimi tarixi günlərin onların mahiyyəti və məzmununa uyğun daha dəqiq ifadə olunması böyük önəm kəsb edir". Beləliklə, 1918-ci ildə eldə etdiyimiz müstəqilliyimiz istiqlaliyyətimizin sübhü olaraq ondan sonrakı illərə sübh çəğində doğan günəş kimi işiq saçdı. Bu xalqın bir əsrlək salnaməsinin başlangıcı oldu.

İstiqlal Bəyannaməsi: bir millətin coxəslik müstəqillik mübarizəsinin təsdiqi

1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Milli Şurasının Həsen bəy Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən tarixi iclasında Azərbaycanın İstiqlal Bəyannaməsi qəbul edildi. Bu tarixi sənəd türk-müsəlman dünyasında, ümumiyyətlə, bütün Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ən demokratik respublika idarə əsulunun - parlamentli respublikanın yaradılmasından xəber verirdi. Həmçinin bu Bəyannamə tək bir müstəqil respublikanın yaradılması haqqında sənəd deyil, həmçinin tarixi yüzilliklərə söykənən, bu yüzilliklər ərzində dünyada dövlət quruculuğu tarixinə 40-dan çox dövlət veren bir xalqın mübarizliyinin, azadlıq duygularının, qədim mədəniyyətinin, humanistiliyinin, multikulturallığının təcəssümü idi. Bu Bəyannaməni qəbul edən dövlət özündən əvvəlkilərdən zaman, məkan, şərait, milli və müstəqillik, həm də demokratik baxımdan fərqlənən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti idi. Bu dövlət məhiyyət etibarilə milli, demokratik bir dövlət olmaqla Şərqi ələmdən ilk avropanı, sivil qanunlarla idarə olunan bir dövlət idi. Siyasi quruluşu dövrün tələblərinə cavab verdiyindən təqib və təzyiqlərə baxmayaraq,

Müstəqillik: qazandıq və qoruyub əbədi etdi!

Bu gün 28 May - Müstəqillik Günüdür

o, tezlikle aparıcı dünya dövlətləri tərefində tanınmışdır.

Müstəqilliyimizin məhvini uzanan əllər olmasayı...

Tarixdə həmişə mübariz və qəhrəman xalqlar yaşayırlar. Həmin xalqlar isə tarix yaradır və onun səhifələrinə şərəf salnaməsi yazırlar. Belə qəhrəman xalqlardan biri də Azərbaycan xalqıdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bu xalqın yaratdığı tarix, onun 23 aylıq gərgin, çətin bir şəraitində fealiyyəti isə həmin tarixin şərəf səhifələridir. O dövrün çətinlikləri - kənardan uzanan əllər, müdaxilələr, təribatlar, təzyiqlər olmasayı, bu il təkcə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından deyil, 1918-ci ildə qazandığımız müstəqilliyimizdən də 107 il ötəcəkdir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fealiyyəti ilə bağlı yaranan çətinlikləri təhlil edən Ümummilli Lider Heydər Əliyev deyirdi: "Azərbaycanın ətrafında və daxilində gedən proseslər bu respublikanın, hökumətin öz normal fealiyyətini davam etdirməsinə imkan verməmişdir. Rusiyadakı bolşevik hökuməti keçmiş çar Rusiyasının bütün erazisində bolşevik üsul-idarəsini qurmağa cəhd göstərərək, Azərbaycanda istilaçılıq hərəketlərinə başlamışdır. Respublikanın daxilində o cəhd ləri dəstəkləyən qüvvələr azərbaycanlı olmamışlar. Eyni zamanda, Cümhuriyyətin hökumətində və onun yaratdığı parlamentdə də daxili ziddiyyətlər, çekişmələr onun sūqut etməsinə gətirib çıxarmışdır".

Tarixçi alımlar qeyd edirlər ki, XX əsrin əvvəllerində, dəqiq desək, cümhuriyyətin qurulmasından başlayaraq onun süqtünadək erməni silahlı birləşmələri Qarabağda, Naxçıvanda, Zəngəzurda dayanmadan Azərbaycan kəndlərini təhdid etdirdilər. Qarabağda hər an üşyanlar qaldırırdılar. Yeri gəlmışkən, qeyd edək ki, 1919-cu ilin fevral ayında Qarabağ General-Qubernatorluğu da yaradılmışdı və Xosrov Paşa bəy Sultanov Qarabağ general-qubernatoru təyin olunmuşdu. O, Qarabağda ermənilərin avantürəst planlarının qarşısının alınmasında çox mühüm işlər görürdü. Lakin erməni və rus təribatçılarının nəyin bahasına olursa-olsun, cümhuriyyətin məhv edilməsi haqqındaki planları qarışında bu müstəqillik davam edə bilmədi və cəmi 23 ay yaşayan türk-müsəlman dünyasının ilk demokratik respublikası düşmən qüvvələrin təsiri ilə 1920-ci ilin 27 aprelində iflasa uğradı. Xalq yenidən 70 il müstəmələkə rejimində yaşamaq məcburiyyətində qaldı. 70 il də beləcə ötən XX əsr, ümumilikdə, tariximizin ən keşməkeşli sehifələrini təşkil edən bir yüzillik kimi tarixə yazılıdı. 1991-ci ildə isə müstəqilliyimiz bərpa olunan respublikamızda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayra-

ğı dalğalanmağa başladı.

1991-ci ildə yenidən əldə etdiyimiz müstəqilliyimiz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin sayesində əbədilik qazandı

Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin 1993-cü ildən hakimiyyətə qayıdışi ilə müstəqil dövlətimizin təməli möhkəmləndirildi, müstəqilliyimiz əbədilik qazandı. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə hələ 1990-1993-cü illərdə Naxçıvandan başlanan müstəqillik yolu Azərbaycanın siyasi mühitində aparıcı qüvvəyə çevrilib, milli dövlətçiliyimizin bərpası istiqamətində qəti addımların atılmasına getirib çıxarıdı. Ümummilli Liderimiz tərefindən milli dövlət strukturlarının yaradılması gündəmə gətirildi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı ikinci dəfə 1990-ci il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qərarı ilə muxtar respublikanın Dövlət bayrağı kimi qəbul edildi. Eyni zamanda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında bu bayrağın Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında vəsatət qaldırıldı. 1991-ci il fevral ayının 5-də Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin vəsatətinə baxaraq bayrağı Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında qərar qəbul etdi. Azərbaycanın yeni Dövlət gerbinin hazırlanması və təsdiqi məsələsinə də 1990-ci il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində baxıldı. Üçrəngli milli bayrağın bərpası və qəbulu ilə yanaşı, Dövlət gerbi və Dövlət himminin qəbul edilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinə müraciət olundu. Dahi şəxsiyyətin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının adından "soviet sosialist" sözlərinin çıxarılması və digər tarixi qərarlar da müstəqillik yolunda irəliləyən Azərbaycanın dövlətçilik tarixində mühüm yer tutur. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi, milli azadlığı əbədidir və əbədi olacaqdır!" fikriindi dünya dövlətləri sırasında günbəğün mövqeyini gücləndirən müstəqil Azərbaycanın sismasında bir daha öz təsdiqini tapır. Bu gün də müstəqil Azərbaycanımız etibarlı əllərdədir. Azərbaycan xalqı çox çətinliklə əldə etdiyi bu qıymətli sərvətin daimiliyi üçün, lazım gələrsə, canından belə keçməyə hazırlıdır.

Müstəqilliyimizin yaşı artdıqca, ölkəmizin inkişafı daha da sürətlənəcək. Və gün o gün olacaq ki, müstəqilliyimizin 50, 100 illik yubileylərini qeyd edəcəyik. Həmin dövrlərdə inşələr qururla müstəqilliyimizdən, 30 ildən sonra ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməyimizdən, bu xalqın böyük şəxsiyyətlərindən bəhs edəcəklər. İstiqlaliyyətimizin sübhü olan müstəqillik tariximizin başlanğıcı-28 May hələ neçə-neçə əsrlərə öz işığını salacaq, ölkəmizi inkişafdan, insanların rufahından doğan nura boyayaqcaqdır. Çünkü əbədidir və əbədi olacaq.

Müstəqilliyi qorumaq onu əldə etməkdən dəfələrlə çətin imiş

Azərbaycan tarixini, xüsusilə də bu tarixin hər birimizə yaxın olan mücadilə və mübarizələrlə dolu XX əsr səhifələrini vərəqləyərkən gözümüz qarşısında müstəqillik yolunda axıdilan qanlar, itirdiklərimiz canlanıdıcı, düşünürsən ki, müstəqil olmaq heç də asan deyilmiş. Müstəqilliyi əldə etdikdən sonra yaranan vəziyyətə tanış olduqda, ona uzanan əlləri, gözögötürməyənlərin təribatlarını görəndə isə belə bir qənaət gelmək olur ki, həqiqətən də, müstəqilliyi qorumaq onu qazanmaqdən dəfələrlə çətin imiş.

Hər birimizə məlumdur, 1991-ci ildə əldə etdiyimiz müstəqillikdən sonra ölkəmiz yenə də gərgin ziddiyyətlərlə üz-üzə dayanmışdı. 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin məhv üçün hazırlanmış plan və ssenarilərlə 1991-ci ildəki müstəqilliyin ifası üçün hazırlanmış planlar tamamilə eynilik təşkil edirdi. Belə bir dövrde müstəqilliyimizi yenidən itirmek təhlükəsi qarşısında qalmışdı. Zaman sübut etdi ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev o zaman Azərbaycanda ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəlməsəydi, müstəqilliyimizin taleyi eynilə cümhuriyyətimizin taleyinə bənzəyəcəkdi. Məhz Ulu Öndərin uzaqqörənliyi, əzmkarlığı, məsləhət-keşliyi, ideyaları ilə müstəqilliyimiz qorundu, yaşadı, əbədileşdi.

Artıq müstəqilliyimizin bərpasından 34 il ötür. Ötən bu dövrə ölkəmizdə 100 ilə bərabər işlər görülüb. 2020-ci ildə əldə etdiyimiz Qarabağ Zəferi isə bu işlərin nəticəsi oldu. Bəlli, biz Qələbə qazandıq. 1990-ci illərin Birinci Vətən mühəribəsi nə zamansa ikinci Vətən mühəribəsinin olacaqına şübhə yeri qoymamışdı. Xalq bir gün öz əzəli torpaqlarını geri alacaqdı. Həmin günün Ulu Öndərin mənəvi varisinin, hər bir azərbaycanlının ümidi bəslədiyi liderinin rəhbərliyi ilə reallaşması isə Azərbaycanda müstəqilliyimizin bərpasının ilk illərindən həyata keçirilən siyasetin uğurla davam etdirildiyini təsdiqlədi. 2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayıb noyabrın 10-da bitən 44 günlə təsdiqlədi. Tarixə meydən oxuyan, dünyaya kimliyimizi göstərən 44 günlə. Azərbaycanın döyünen ürəyi-Qarabağına, bir parçasına qovuşduğu, 30 illik bir həsrətin, nisgilin bitidiyi anla təsdiqlədi.

10 noyabr 2020-ci il Ali Baş Komandanımız, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Milli Ordumuzun Azərbaycan tarixində yazdığı yeni salnamə ilə tarixə düşdü. 44 gündə torpaqlarımızın azad olunması ilə bağlı xəbərləri tek Ali Baş Komandandan almağımız bizim bir yumruq olduğumuzun, dövlət başçısının ətrafində six birləşdiyimizin sübutu oldu. Ölkəmizdə 43 gün davam edən mühəribənin 44-cü günü qələbə bəxş etdi millətimizə. Şiddətli döyüslər getdi Qarabağ torpaqlarında. Şəhidlər verdik, üreyimiz parçalandı, qazilərimiz oldu. Lakin bir-birinin ardınca torpaqlarımızı erməni nankorlarından geri aldıq. Füzulimiz, Zəngilanımız, Cəbrayılimiz, Qubadlımız, Şuşamız, Ağdamımız, Kelbəcərimiz, Laçınımız erməni tapdağından xilas edildi, hürriyyətinə qovuşdu. Azərbaycan Milli Ordusı Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə dünyani hərətə gətirən döyük taktikası həyata keçirdi. Böyük Zəfer ərazi bütövlüyümüzün bərpasını reallaşdırıldı. Deməli, müstəqilliyi qorumaq, həqiqətən də onu qazanmaqdən qat-qat çətin imiş.

Müstəqilliyimizin yaşı artdıqca, ölkəmizin inkişafı daha da sürətlənəcək. Və gün o gün olacaq ki, müstəqilliyimizin 50, 100 illik yubileylərini qeyd edəcəyik. Həmin dövrlərdə inşələr qururla müstəqilliyimizdən, 30 ildən sonra ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməyimizdən, bu xalqın böyük şəxsiyyətlərindən bəhs edəcəklər. İstiqlaliyyətimizin sübhü olan müstəqillik tariximizin başlanğıçı-28 May hələ neçə-neçə əsrlərə öz işığını salacaq, ölkəmizi inkişafdan, insanların rufahından doğan nura boyayaqcaqdır. Çünkü əbədidir və əbədi olacaq.

Mətanət Məmmədova